

УДК 332

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ПРАКТИКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ

Мельничук Н.В., старший викладач,

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

В статті проведено аналіз процесу привлечення інвестицій в Україну, досліджено напрямлення їх практичного використання в сучасних умовах. Визначено фактори негативного впливу на обсяги привлечення інвестицій і можливі шляхи активізації інвестиційного процесу.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, аналіз.

The analysis of investment engagements in Ukraine was held in the article. The ways of their practical use in modern conditions were studied. The factors of adversely affecting the volume of investment and possible ways to accelerate the investment process were also determined.

Key words: investment, foreign investment, analysis.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку економіки України характеризується дефіцитом фінансових ресурсів та обмеженістю природних ресурсів. Тому актуальною є проблема залучення інвестицій в Україну. Саме збільшення обсягів залучення інвестицій сприяє процесу економічного зростання, підвищення рівня технічного оснащення підприємств, зростання продуктивності праці, підвищення соціальних стандартів життя.

Для подолання ресурсної кризи і покращення ситуації необхідно в першу чергу збільшити обсяг інвестицій, що направляються на технологічну реконструкцію економіки, оздоровлення природного середовища, відтворення його ресурсів, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам залучення інвестицій в економіку України та формування її інвестиційної привабливості присвячені праці І. Бланка [1], М. Мельника [2], А. Музиченко [3], П. Ковалишина, П. Гайдуцького, Б. Гунського, М. Дацишина, О. Козака, В. Комарова, В. Ланового, А. Пехника, В. Павлова, Ю. Макогон, А. Поручник, А. Філіпенко та інших.

Формулювання цілей статті. Незважаючи на те, що у роботах вищезазначених учених широко розкриваються питання щодо інвестиційної діяльності, деякі аспекти залишаються мало розробленими. Економічна ситуація в Україні потребує глибшого дослідження сучасного стану залучення інвестицій в економіку країни з метою виявлення можливостей активізації інвестиційної діяльності в сучасних ринкових умовах господарювання.

Метою даної статті є дослідження процесу залучення інвестицій в Україну та визначення можливостей його активізації. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: здійснити аналіз сучасного стану залучення інвестицій в Україну, запропонувати заходи для покращення інвестиційного процесу.

Виклад основного матеріалу. Одним із шляхів подолання економічної кризи на державному рівні є активізація процесу залучення іноземних інвестицій у національну економіку. Активізація інвестиційної діяльності підприємств залежить від державної політики у сфері залучення іноземних інвестицій. Визначальним завданням державної політики у сфері інвестиційної діяльності є формування сприятливого інвестиційного клімату.

Станом на 1 січня 2011 року найбільшими країнами-інвесторами для України є Кіпр – 9914,6 млн. дол. (22,2 %), Німеччина – 7076,9 млн. дол. (15,8 %), Нідерланди – 4707,8 млн. дол. (10,5 %), Російська Федерація – 3402,8 млн. дол. (7,6 %), Австрія – 2658,2 млн. дол. (5,9 %), Франція – 2367,1 млн. дол. (5,3 %), Сполучене Королівство – 2298,8 млн. дол. (5,1 %).

Обсяги інвестицій, що були здійснені в Україну основними іноземними інвесторами, представлені в таблиці 1.

Аналізуючи статистичні дані щодо напрямів вкладання іноземних інвестицій в економіку України (таблиця 2), слід зазначити, що станом на 1 січня 2011 року на підприємствах промисловості зосереджено 14042,6 млн. дол. (31,4 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну), у тому числі на підприємствах переробної промисловості – 12488,1 млн. дол., та добувної промисловості – 1207,7 млн. дол.

Таблиця 1

Розподіл прямих інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами

Країни-інвестори	Обсяги інвестицій станом			
	на 01.01.2010 р.		на 01.01.2011 р.	
	Сума, млн. дол. США	% до загального обсягу	Сума, млн.дол.США	% до загального обсягу
1. Кіпр	9005,3	22,5	9914,6	22,2
2. Німеччина	6601,9	16,5	7076,9	15,8
3. Нідерланди	3954,5	9,9	4707,8	10,5
4. Російська Федерація	2566,4	6,4	3402,8	7,6
5. Австрія	2605,2	6,5	2658,2	5,9
6. Франція	1630,8	4,1	2367,1	5,3
7. Сполучене Королівство	2307,5	5,8	2298,8	5,1

Складено автором за даними [5].

Таблиця 2

Прямі інвестиції в Україну за видами економічної діяльності

Показники	Обсяги інвестицій станом			
	на 01.01.2010 р.		на 01.01.2011 р.	
	Сума, млн. дол. США	% до загал- ьного обсягу	Сума, млн. дол. США	% до загал- ьного обсягу
Всі види економічної діяльності	40053,0	100,0	44708,0	100,0
у тому числі промисловість	13276,4	33,1	14042,6	31,4
Добувна промисловість	1050,1	2,6	1207,7	2,7
Переробна промисловість	11916,5	29,7	12488,1	27,9
У тому числі:	1828,4	4,6	1858,7	4,2
- виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів				
-легка промисловість	140,9	0,4	139,3	0,3
-оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	270,1	0,7	281,3	0,6
-целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	245,4	0,6	241,1	0,5
-виробництво коксу, продуктів наф- топерероблення	449,1	1,1	452,9	1,0
-хімічна та нафтохімічна промисловість	1224,3	3,0	1339,6	3,0
-виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	795,4	2,0	806,8	1,8
-металургійне виробництво та вироб- ництво готових металевих виробів	5557,1	13,9	5940,4	13,3
-машинобудування	1145,0	2,8	1171,4	2,6
-інші галузі промисловості	260,8	0,6	256,6	0,6

Складено автором за даними [5].

Серед галузей переробної промисловості у металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів унесено 5940,4 млн. дол. прямих інвестицій, у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 1858,7 млн. дол., хімічну та нафтохімічну промисловість – 1339,6 млн. дол., машинобудування – 1171,4 млн. дол., виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції – 806,8 млн. дол. Можна відмітити зменшення частки залучення інвестицій практично за всіма видами економічної діяльності.

Серед усіх напрямів інвестиційної діяльності провідне місце займають інвестиції в основний капітал. За 2010 р. у розвиток економіки держави підприємствами та організаціями за рахунок усіх дже-

рел фінансування вкладено 189,1 млрд.грн. капітальних інвестицій. Найвагомішу частку капітальних інвестицій (96,3 % загального обсягу) спрямовано в матеріальні активи. Інвестиції в основний капітал (у капітальне будівництво та придбання машин і обладнання) склали 79,7 % загального обсягу капітальних інвестицій. У поліпшення об'єктів (капітальний ремонт) вкладено 9,7 % усіх інвестицій, довгострокові біологічні активи тваринництва – 0,5 %, придбання та створення інших необоротних матеріальних активів – 2,0 %. У нематеріальні активи вкладено 3,7 % загального обсягу капітальних інвестицій, з яких 44,0 % становили права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії тощо, 40,5 % відповідно становили витрати на придбання (створення) засобів програмного забезпечення.

Обсяг інвестицій в основний капітал, освоєних підприємствами та організаціями України за 2010 рік, у порівнянних цінах становив 99,4 % від обсягу 2009 року. Спостерігається зменшення частки інвестицій в основний капітал за рахунок власних коштів підприємств та організацій, кредитів банків та коштів іноземних інвесторів. Головним джерелом фінансування інвестицій в основний капітал, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств і організацій, за рахунок яких за 2009 рік освоєно 63,3 % загального обсягу, а за 2010 рік – 55,7 % загального обсягу. Частка залучених коштів, зокрема кредити банків та інші позики становила відповідно у 2009 році 14,2 % та 13,7 % у 2010 році. Питома вага коштів іноземних інвесторів зменшилась з 4,5 % у 2009 році до 2,3 % у 2010 році.

Характеризуючи структуру за джерелами фінансування інвестицій в основний капітал в 2010 році порівняно з 2009 роком варто відмітити позитивну тенденцію до збільшення обсягів фінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів (з 7,1 % до 9,2 % від загального обсягу інвестицій) та за рахунок інших джерел фінансування (з 10,9 % до 19,1 %).

Найбільшу частку інвестицій в основний капітал (34,2 %) було спрямовано у розвиток промислових видів діяльності, обсяги яких, порівняно з 2009 роком, скоротилися на 9,5%. Це в першу чергу зумовлено зменшенням (на 13,4 %) інвестицій у переробну промисловість, частка яких складала 58,5 % від обсягу в промисловість. Інвестиції в розвиток добувної промисловості та в підприємства з виробництва і розподілення електроенергії, газу та води зменшилися на 0,2 % та 8,5 % відповідно.

У переробній промисловості нарощують темпи інвестування хімічна та нафтохімічна промисловість, оброблення деревини та виробництво виробів із деревини, крім меблів, обсяги інвестицій в основний капітал підприємства цих видів діяльності збільшилися в 1,4 та 1,2 раза відповідно.

Інвестиційно привабливою залишається легка промисловість (обсяги збільшилися на 21,4 %). Інвестиції у машинобудування зросли на 12,0 %.

Негативний вплив на темпи освоєння інвестицій в основний капітал у переробній промисловості мало зменшення обсягів інвестицій у целюлозно-паперове виробництво, видавничу діяльність (на 46,7 %), виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (на 38,2 %), металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів (на 31,9 %), виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 29,3 %), виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення (8,0%). Частка цих видів діяльності у загальних обсягах інвестицій переробної промисловості становила 33,2%.

Аналізуючи динаміку інвестицій в основний капітал за регіонами, варто відмітити, що за 2010 рік у порівнянні з 2009 роком найбільше освоєно інвестицій у наступних областях: Запорізька – 162,2 %, Тернопільська – 144,4 %, Вінницька – 137,9 %, Житомирська – 133,5 %, Львівська – 119,0 % [5].

На сьогоднішній день найбільш привабливими для інвесторів є традиційні галузі економіки. Це, перш за все, металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість. Разом із тим, дедалі більше привертають увагу інвесторів такі галузі, як автомобільна промисловість, споживча електроніка, високі технології, вітроенергетика, сонячна енергетика, виробництво біопалива, телекомунікації, логістика і деякі інші. Світовий банк оцінює потреби України в інвестиціях більш ніж 100 млрд. дол. США [6].

На жаль, існує ряд факторів, які негативно впливають на обсяги залучення іноземних інвестицій, а саме фактори економічної й політичної нестабільності, недосконалість законодавства, нестійка макроекономічна рівновага, конкуренція з боку інших потенційно привабливих країн, що розвиваються та інші.

Сьогодні першочергове завдання органів державного управління, на наш погляд, полягає в підвищенні інвестиційної активності. Реальним економічним джерелом нагромаджень у народному господарстві повинні стати ті галузі промисловості, на продукцію яких сьогодні є попит усередині країни або на світовому ринку, наприклад, автомобілебудування, харчова промисловість, сировинні і прямо пов'язані з ними галузі промисловості, чорної і кольорової металургії, деревообробної індустрії. Необхідно здійснювати підтримку обраних галузей, що включає як пряме державне фінансування на конкурсній основі, так і переважно пільгове кредитування й оподаткування з обов'язковою перевіркою платоспроможності підприємства і наступним наданням державних гарантій під зовнішні інвестиції.

В економічній політиці регіонів і її окремих програм доцільно передбачати досягнення ефективної господарської взаємодії всіх суб'єктів економіки; сприяти розвиткові добросовісної конкуренції й успішному впровадженню результатів науково-технічного прогресу і модернізації промислового виробництва. Для цього необхідно забезпечити [4]: раціональне використання природних ресурсів; повне і доцільне використання трудових ресурсів, що залучаються до промисловості; оптимальне вирішення завдань підвищення рівня життя населення; удосконалення виробничої й соціальної інфраструктури; розвиток добросовісної конкуренції; створення ефективної системи залучення і використання інвестицій у народному господарстві з метою створення нових виробництв і модернізації існуючих.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, результати проведеного дослідження свідчать, що економіка України є привабливою для залучення іноземних інвестицій. Подолати негативні процеси, які блокують та перешкоджають залученню іноземних інвестицій в Україні, можливо лише на державному рівні. Заходи для поліпшення інвестиційної ситуації в країні мають бути спрямовані на нейтралізацію факторів, що протидіють інвестиційній активності.

Для активізації процесу залучення інвестицій потрібно зменшити вплив факторів економічної й політичної нестабільності та недосконалого законодавства, високого рівня інфляції, недосконалої системи оподаткування та недостатнього рівня інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності. Від вирішення цього питання багато в чому залежить розвиток промисловості і подальше економічне зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента / И. А. Бланк. – Ника-Центр. Эльга – Н. – К., 2001. – 511 с.
2. Мельник М. Принципи побудови інвестиційних моделей регіонального розвитку / М. Мельник // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С. 187–195.
3. Музиченко А. Інвестиційна діяльність в Україні: [навч. пос.] / А. Музиченко. – К.: Кондор, 2005.
4. Андрієвський Д. Й. Державна економічна політика сприяння надходженню в промисловість інвестицій на національному та регіональному рівнях / Д.Й. Андрієвський // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 24. – С.125–127.
5. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Державне агентство України з інвестицій та розвитку. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/index>.

УДК 658.152

ВДОСКОНАЛЕННЯ УМОВ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Воличенко О.О.

Херсонський державний аграрний університет

Рассмотрены особенности механизма стимулирования привлечения инвестиций на предприятия, определены основные задания государственной инвестиционной политики. Раскрыта сущность усовершенствования условий для привлечения иностранных инвестиций и эффективного их использования.

Ключевые слова: инвестиции, деятельность, предприятия, инвестиции зарубежные, эффективность, усовершенствование, проекты, ресурсы.

The features of stimulating mechanism for bringing in enterprise investments are considered, the basic tasks of public investment policy are determined. The essence of improving the conditions for bringing in foreign investments and their effective use is exposed.

Keywords: investments, activity, enterprises, foreign investments, efficiency, improvement, projects, resources.

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність в тій чи іншій мірі властива будь-якому підприємству. Прийняття інвестиційного рішення неможливе без врахування наступних факторів: вид інвестиції, вартість інвестиційного проекту, альтернатива доступних проектів, обмеження фінансових ресурсів, доступних для інвестування, пріоритетні напрямки інвестування, ризик, пов'язаний з прийняттям того чи іншого рішення. При використанні інноваційних і інформаційних технологій більшість проблем інвестування вирішуються на основі ринку як саморегульованої системи. В Україні значна час-